

Türkiye’de Kamu Eğitim Harcamalarının Suç Oranları Üzerindeki Etkisi

The Effect of Public Education Expenditures on Crime Rates in Turkey

Serkan IŞIK^a

Beliz Su SEZGİN^b

Mehtap ÖKSÜZ^c

Özet

Eğitim seviyesi, ülkelerin refah seviyesinde önemli bir belirleyicidir. Eğitimin ülkelerin refahını yükseltmesinde, işgücü piyasasının etkinliğini artırarak ekonomik kalkınmaya yaptığı faydalardan toplum düzenini sağlayan sosyal faydalara kadar birçok neden bulunmaktadır. Devletin başlıca görevleri arasında yer alan eğitim hizmeti, toplumların gelişmesine ve ilerlemesine önemli katkı sağlamaktadır. Günümüzde eğitim seviyesi yüksek gelişmiş ülkelerde, güven ortamının büyük ölçüde sağlandığı görülmektedir. Bu husus, toplumun refahının öncelikli belirleyicilerinden biri olan eğitime yapılan kamu harcamaları ve suç oranları arasındaki ilişki değerlendirmeye elverişli bir konu haline getirmektedir. Çalışma, Türkiye’de yapılan kamu eğitim harcamalarının suç oranları üzerindeki etkilerini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda çalışmada 1983-2020 dönemine ait kamu eğitim harcamalarının milli gelire oranı ile suç oranını göstermek üzere hükümlü sayılarının nüfusa oranı arasındaki ilişki, kesirli frekanslı Fourier Gecikmesi Dağıtılmış Otoregresif (ARDL) sınır testiyle analiz edilmiştir. Analiz sonucunda, Türkiye’de kamu eğitim harcamalarının suç oranları üzerinde etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde eğitim ve suç ilişkisini ele alan çalışma sayısı oldukça fazla olmasına karşın, eğitim harcamalarının suç oranlarına etkilerini değerlendiren ampirik çalışmaların sayısı oldukça azdır. Bu nedenle çalışmanın literatüre katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kamu Eğitim Harcamaları, Suç Oranları, Türkiye, Kesirli Frekanslı Fourier Gecikmesi Dağıtılmış Otoregresif Sınır Testi

Jel Kodları: A20, C22, H52.

Başvuru: 26.09.2022

Kabul: 28.09.2022

Abstract

Education level is an important determinant of the welfare level of countries. There are many reasons why education increases the welfare of countries, from the benefits it provides to economic development by increasing the efficiency of the labor market to the social benefits that provide social order. Education service, which is among the main duties of the state, makes a significant contribution to the development and progress of societies. Today, in developed countries with a high level of education, it is seen that an environment of trust is provided to a great extent. This makes the relationship between public expenditures on education, which is one of the primary determinants of the welfare of the society, and crime rates a subject to be evaluated. The study aims to analyze the effects of public education expenditures on crime rates in Turkey. In this direction, the relationship between the ratio of public education expenditures to national income for the 1983-2020 period and the ratio of the number of convicts to the population to show the crime rate was analyzed with the fractional frequency Fourier Delay Distributed Autoregressive (ARDL) boundary test. As a result of the analysis, it has been concluded that public education expenditures are not effective on crime rates in Turkey. Although the number of studies dealing with the relationship between education and crime is quite high in the literature, the number of empirical studies evaluating the effects of education expenditures on crime rates is very low. For this reason, it is expected that the study will contribute to the literature.

Key Words: Public Education Expenditures, Crime Rates, Turkey, Fractional Frequency Fourier Autoregressive Distributed Lag Bounds Test

Jel Codes: A20, C22, H52.

^a Dr. Öğretim Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, srkn@comu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-5678-6020>

^b Yüksek Lisans Öğr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Maliye ABD, belizsusezgin@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-0217-0527>

^c Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, mehtapoksuz@comu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-5862-5079>

GİRİŞ

Toplumsal, ekonomik, bireysel, siyasal, felsefi birçok işlevi bulunan eğitim, insan yaşamını ve toplum geleceğini şekillendiren olgulardan biridir. Eğitim, bireyleri daha bilgili, ileri görüşlü, akılcı ve çözüm odaklı bireylere dönüştürürken aynı zamanda onlara toplumsal kuralları, inançları, değerleri, kültürü ve iletişimi de öğretir. Eğitimin bireyler üzerindeki faydaları yalnızca yaşam kalitesini iyileştirmekle sınırlı olmayıp toplumun genelini de olumlu yönde etkilemektedir.

Eğitim seviyesi yüksek olan birçok ülkede genel olarak yaşam koşulları iyi ve refah seviyesi yüksektir. Eğitim ve yüksek yaşam kalitesinin topluma yerleştiği ortak kazanım ise suç davranışında meydana gelen düşüştür. Eğitim, bireyin iş bulma imkanlarını ve gelir düzeyini artırması, yaşam standartlarını iyileştirmesi, bireye sorun çözme becerisi kazandırması gibi etkilerinin yanı sıra suç işleme eğilimini de azaltmaktadır. Böylece eğitim düzeyinde meydana gelen artış bireyin gelişimini sağlamakta, gelişen birey toplumun yaşam kalitesini artırmakta bunların neticesinde de toplumda suç işleme eğilimi azalmaktadır.

Bu çalışma, eğitimin suç oranları üzerindeki etkilerini, eğitime yapılan kamu harcamaları perspektifinden ele almayı amaçlamaktadır. Bu amaca yönelik öncelikle eğitim, kamu eğitim harcamaları, suç kavramı ve kişileri suça iten risk faktörlerine değinilecek; eğitim ve suç ilişkisinin temelleri açıklanacak, analiz kısmına geçmeden önce literatür taraması kapsamında kamu eğitim harcamaları ve suç oranlarını inceleyen çeşitli ampirik çalışmalara yer verilecektir. Analiz kısmında ise Türkiye’de kamu eğitim harcamalarının suç oranları üzerindeki etkileri ekonometrik bir modelle test edilecektir.

1. EĞİTİM VE KAMU EĞİTİM HARCAMALARI

Eğitim, yaşam boyu süren öğrenme süreci olarak tanımlanabilir. Kişilerin yaşamı boyunca çevresinden edindiği her türlü bilgi birikiminden belirli amaçlara yönelik, yetkililer tarafından sistematik ve planlı bir biçimde sunulan eğitim hayatın her alanında farklı şekillerde var olmaktadır. Yaşamın ayrılmaz bir parçası olan bilgi birikimi ve eğitim, toplumların gelişimine ve değişimine öncülük etmektedir.

Eğitimin önemi, özellikle endüstri toplumunun ortaya çıkışı ve toplumun geliştirilmesi arayışı içerisinde toplum düzeninin sağlanması gerekliliği nedeniyle üzerinde daha fazla durulan bir konu haline gelmiştir (Büyükdüvenci, 1983: 228). Endüstri toplumunda üretim aşamasında basit işleri yerine getirme, planlama yapabilme, sorunları çözme ve gelişim noktalarında ihtiyaç duyulan eğitim ve bilgi birikimi, takip eden yıllarda önem kazanmaya devam etmiştir. Beşerî sermayeyi iyileştirerek endüstriye nitelikli işgücü sağlayan eğitim, sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş sürecinde de toplumu temsil eden başlıca faktörler arasında yerini almıştır (Çötök, 2006: 32-33).

Ekonomik kalkınmaya olumlu yansımalarının yanı sıra toplumsal düzene yaptığı katkılar ve toplumsal refahın artırılmasına sağladığı faydalarla eğitim, sosyal refahın artmasında önemli roller üstlenmektedir (Günkör, 2017: 14). Sosyal refah kavramı birçok farklı şekilde tanımlansa da geniş bir çerçevede; toplum düzeninin iyileştirilmesi, toplum bireylerinin memnuniyetinin ve mutluluğunun sağlanması olarak açıklanabilir (Taşçı, 2022). Sosyal refahın önemli unsurlarından biri düşük suç oranları ve yüksek güven ortamının sağlanmasıdır. Toplumsal düzenin ve güven ortamının sağlanmasında hukuk, görgü, din ve ahlak gibi toplumu belirli bir düzen içerisine sokan faktörlerin yanı sıra bireylerin eğitim düzeyi de etkili olmaktadır.

Eğitimin bahsi geçen faydaları yalnızca eğitim alan kişiler ile sınırlı kalmayıp toplum geneline yayılmaktadır. Bu nedenle kişilere verilmekte olan eğitim hizmeti, beşerî sermayeye yapılan bir yatırım olarak değerlendirilmektedir. Beşerî sermayeye yapılan yatırımlar, devletin yapmış olduğu diğer yatırımlardan ayırmakta olup eğitime yapılan kamu harcamaları da bu doğrultuda eğitimin toplum üzerindeki yön verici özelliği dikkate alınarak planlanır (Karaarslan, 2005: 37). Kamu eğitim harcamaları, devletlerin toplumun geleceğini şekillendirirken kullandığı önemli araçlardan biridir.

Eğitimle ilgili tüm düzenlemelerin yapılması devletin başlıca görevleri arasındadır. Toplumun sürekli ve düzenli şekilde, geneli kapsayan eşit ve adil ilkelerle eğitim hizmetinden faydalanmasına aracı olan devlet, eğitim hizmetini hem kendisi sağlar hem de özel sektörün sunduğu eğitim hizmetleri üzerinde düzenleyici ve denetleyici konumda bulunur (Öztekin, 2015: 16). Faydası toplumun geneline yayılan ve uzun vadeli bir plan çerçevesinde sürekli ve düzenli olarak halka sunulması gereken eğitim hizmetleri için yapılan harcamalar, kamu harcamaları içerisinde ayrı bir öneme sahiptir.

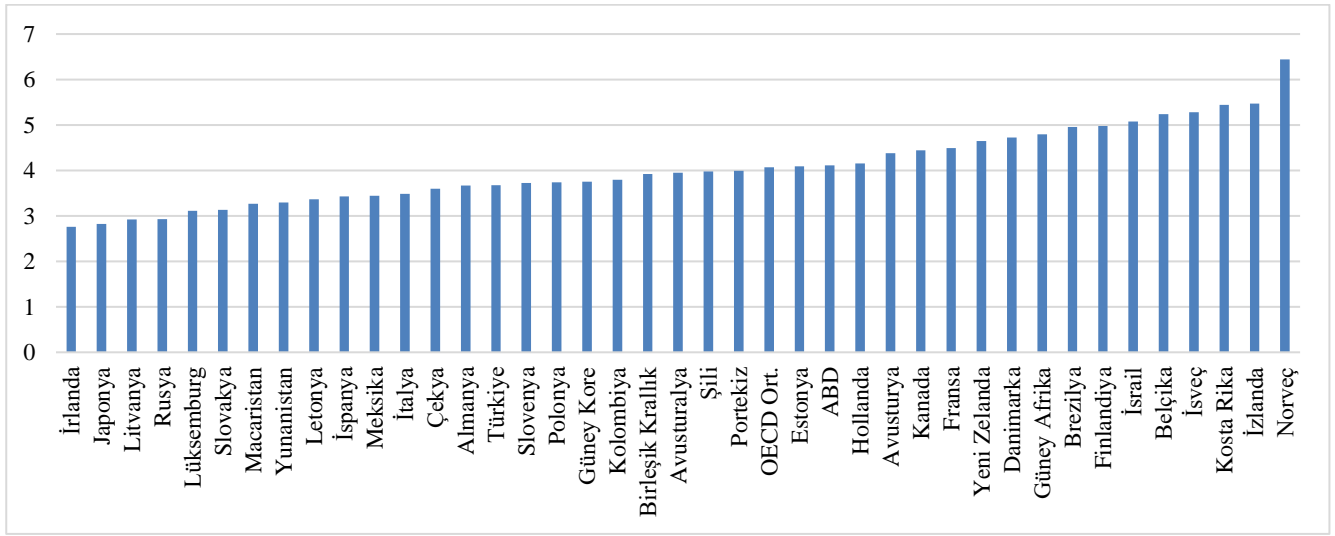
Kamu harcamaları ekonomik etkilerine göre reel harcamalar ve transfer harcamaları olarak sınıflandırılır. Transfer harcamaları milli gelir üzerinde doğrudan bir etkisi olmayan harcamalar iken; reel harcamaların milli gelir üzerinde doğrudan etkileri mevcuttur. Doğrudan milli gelir üzerinde etkisi olan reel harcamalar da cari ve yatırım harcamaları olmak üzere iki başlık altında değerlendirilir. Cari harcamalar kısa dönemli, genellikle faydası bir harcama yılı içerisinde görülen harcamalar iken yatırım harcamaları, cari harcamalara kıyasla daha uzun vadeli harcamalar olma özelliğini taşırlar. Bunun yanında sağlık ve eğitim harcamaları gibi beşerî sermayeye yapılan yatırımlar olarak değerlendirilen hem kısa hem de uzun vadede

fayda sağlayan kamu harcamaları mevcuttur. Sağlık ve eğitim harcamaları, nitelik olarak cari harcama sınıfına girerken bu harcamaların faydaları uzun dönemlere yayılmaktadır. Bu nedenle sağlığa ve eğitime yapılan harcamalar, yatırım carisi veya ekonomik gelişmeye olumlu yansımaları nedeniyle diğer bir ifadeyle kalkınma carisi olarak isimlendirilmektedir.

Eğitim, beşeri sermayeye yapılan bir yatırım olarak nitelendirilmesi nedeniyle kısa ve uzun vadede birçok getiri sağlamaktadır. Öncelikle eğitilmiş, bilgi seviyesi yüksek ve yeniliklere uyum sağlayabilen bireyler, verimliliği yüksek bir işgücü piyasası oluşturur. Sağladığı ekonomik etkinliğin yanı sıra eğitim ile sosyal açıdan daha uyumlu bir toplum yaratılması da sosyal refahın artmasına yardımcı olmaktadır (Öztürk vd., 2017: 18). Sosyal refahı yüksek toplumlarda suç oranlarının düşük oluşu, devletin yapmış olduğu eğitim harcamalarının toplumun suç eğilimi üzerindeki etkilerini araştırmayı elverişli bir konu haline getirmektedir.

Grafik 1’de Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü (OECD)’nün açıkladığı verilere göre ülkelerin eğitim harcamalarının GSYH’ye oranları gösterilmektedir.

Grafik 1. Eğitim Harcamalarının GSYH’ye Oranları (%) (2018)

Kaynak: OECD, 2022.

Grafik 1’deki verilere göre, 2018 yılında en yüksek eğitim harcaması yapan ülke %6,44 oranla Norveç’tir. Norveç’i %5,46 oranla İzlanda, %5,44 oranla Kosta Rika, onları da İsveç ve Belçika takip etmektedir. İsveç, Belçika ve Norveç, ülkelerin eğitim seviyesini değerlendirirken dikkate alınan Programme for International Student Assessment (PISA) sınav sonuçları sıralamasında en yüksek puana sahip ülkeler arasında yer almaktadır. Grafikte yer alan en düşük eğitim harcaması oranına sahip ülkeler ise %2,75 ile İrlanda, %2,82 ile Japonya ve %2,89 ile Litvanya’dır. Düşük eğitim harcaması oranlarına rağmen Japonya ve İrlanda da yüksek PISA sıralamasına sahip ülkelerdir. Bu durumun gerekçesi eğitim hizmetlerinin finansmanı ile açıklanabilmektedir.

Eğitim hizmetlerinin sunulması için yapılan harcamalar, ülkelerin eğitime yaklaşımlarını değerlendirmede önemli verilerdir; ancak ülkelerin eğitim düzeyini doğrudan yansıtan göstergeler değildir. Eğitim harcamalarının artışı, öğrenci başına düşen eğitim harcaması miktarı ve bu miktarın zaman içerisindeki değişimi, eğitimdeki fırsat eşitliği, etkin bir öğrenim süreci, planlı ve istikrarlı bir eğitim sistemi gibi pek çok faktör ülkelerin eğitim seviyesinin yükselmesinde belirleyici rol oynamaktadır.

Devletin başlıca görevlerinden olan eğitim hizmetinin nitelikli ve kaliteli şekilde sunulmasında eğitime ayrılan kaynakların verimli şekilde kullanılması ve eşitsizliğe yol açmadan adil bir hizmet sunulması büyük önem taşımaktadır (Hazman ve Küçükilhan, 2016: 66). Eğitimin toplum üzerindeki etkisi, toplumun eğitim üzerindeki etkisi ve karşılıklı etkileşim sürecini etkileyen en önemli faktör toplum yöneticileri ve onların yönetim tercihleridir. Bir topluma verilecek eğitimin vizyonu, o toplumun yönetim şekli ile doğrudan bağlantılıdır (Dinçer, 2003: 110). Eğitim ile toplum genelinde hedeflenen kültürel, sosyal ve ekonomik gayelere ulaşılmasında eğitim harcamalarının bilimsel, istikrarlı, uzun vadeli bir çerçevede planlanması ve bu planların etkin şekilde uygulanması kritik önem taşımaktadır (Yıldız ve Yıldız, 2016: 25).

Bu çalışmada, ülkemizde yapılan kamu eğitim harcamalarının toplumdaki suç eğilimi üzerindeki etkisi hükümlü sayıları üzerinden analiz edilmektedir. Bu nedenle öncelikle analizin önemli bir parçası olan suç kavramı ve suçun belirleyicileri konuları ele alınacaktır.

2. SUÇ KAVRAMI VE RİSK FAKTÖRLERİ

Suç kavramı, toplum düzenini bozan ve kanuna uygun düşmeyen davranışları ifade etmektedir. Kişilerin suç işlemede belirleyici birçok faktör mevcuttur. Bunlara örnek olarak; aile öğretisi, psikolojik problemler ve işsizlik verilebilir. Ancak suç işleme davranışı çoğu zaman tek bir belirleyiciden kaynaklı tetiklenmemekte, çoklu risk faktörünün birleşmesi sonucunda meydana gelmektedir (Görgülü ve Öntaş, 2013: 60). Bu nedenle suç davranışının değerlendirilmesinde tek bir nedene bağlı kalınması, bu davranışın nedenlerini açıklamakta ve sorunun çözümünde yetersiz kalmaktadır.

Toplumdaki suç eğilimi; sosyoloji, psikoloji, iktisat gibi pek çok araştırma alanının ilgisini çekmekte ve buna yönelik olarak farklı disiplinler çalışmalarını sürdürmektedir. Bu nedenle kişileri suça yönelten faktörlerin neler olduğu ve ne şekilde sınıflandırılacağına ilişkin farklı yaklaşımlar mevcuttur. Genel olarak suçun belirleyicileri veya risk faktörleri olarak isimlendirilen ve kişileri suç işlemeye yönelten durumlar; ailesel ve çevresel faktörler, ekonomik faktörler ile son olarak psikolojik faktör olmak üzere üç başlık altında toplanabilir.

Suç işleme davranışını özellikle çocukluk döneminden itibaren tetikleyen ailesel ve çevresel faktörler; erken çocukluk ve ergenlik döneminde aileden ve yakın çevreden suç davranışını benimsemek ve tekrar etmek, ailenin eğitim seviyesi, küçük yaşta çocukların arkadaş ve okul çevresi, çocukların sosyal çevresinde suç davranışının nasıl karşılandığı, çocukların silaha ve diğer suç aletlerine erişim imkânı şeklinde sıralanabilmektedir (Smith vd., 2012: 90). Çocuğun başta kendisi olmak üzere aile ve sosyal çevresinin suç davranışına yaklaşımı, onların eğitim seviyeleri ve eğitim hizmetine ulaşım imkanları ile ilişkilendirilebilmektedir. Bu noktada suçun ortaya çıktığı çocukluk ve ergenlik dönemlerinde sunulan eğitim hizmetinin ve eğitime ulaşma olanaklarının artırılmasının önemi daha da artmaktadır.

Suç işleme davranışını tetikleyen ekonomik faktörler; yoksulluk, gelir seviyesi, gelir dağılımındaki adaletsizlik, ücretler ve işsizlik şeklinde sıralanabilmektedir. Toplumsal düzeninin bozulduğu ve suç eğiliminin fazla olduğu kesimler, çoğunlukla yoksul kesimlerdir. Kişilerin hayatını sürdürebilmeleri ve imkanlarını iyileştirebilmeleri amacıyla suç teşkil eden davranışlarda bulunmaları, yaşam şartlarının kötülüğü ve yaşam alanının genellikle suç işlemeye elverişliliği gibi nedenlerle yoksul kesimlerde daha yüksektir (Açıkgöz, 2015: 262). Suç eğiliminin belirleyicilerden bir diğeri gelir ve refah seviyesidir. Gelir seviyesi, kişilerin suç işlerken karar vereceği fırsat maliyetlerini belirlemektedir. Gelir seviyesi düşük kişilerin suç işlediği ve ceza aldığı takdirde elde edeceği kazanım yani suçun fırsat maliyeti daha düşükken; gelir seviyesi yükseldikçe kişilerin suç işlemedeki fırsat maliyeti de yükselmektedir (Tunca, 2019: 2769). Gelir seviyesinin yanında toplumdaki gelir dağılımı ve ücretler de yine suça eğilimin ekonomik belirleyicileri arasında yer almaktadır. Toplumda ekonomik refahın ve ücretlerin iyileştirilmesi, özellikle suç eğiliminin fazla olduğu düşük gelir seviyesindeki kişilerin suç oranlarında azalma sağlayabilmektedir. Bu konuda Fleisher (1966) tarafından ileri sürülen suç ve ücretler arasındaki ters yönlü ilişkiyi (Fleisher, 1966: 135) günümüzde de kanıtlayan pek çok çalışma mevcuttur. Bu çalışmalardan biri Türkiye’de yapılmış olup araştırma sonucuna göre asgari ücretin artırılması, eğitim düzeyinin yükselmesine kıyasla kişilerin suç işleme potansiyelini daha fazla etkilemektedir (Yıldız vd., 2013: 38).

Toplumsal ve çevresel faktörlerin yanında psikolojik faktör de kişilerin suç işlemede belirleyicidir. Psikolojik faktör, diğer faktörlere kıyasla kişilerin suç işleme eğiliminde daha etkili olabilmektedir. Suç işleminin psikolojik temelleri genellikle kişilerin çevresinde suç işlenmesi durumunda ortaya çıkan öğrenme teorisi, suç işleme davranışını kişilerin IQ seviyesi ile ilişkilendiren ve düşük zekalı kişilerin akademik başarısı ile suç işleme eğilimini ele alan zekâ teorileri, suç eğiliminin kişilik özelliği olduğunu ve içgüdüsel dürtülerin suç işlemede belirleyici olduğunu ileri süren kişilik teorileri, genellikle zarar verme-yaralama gibi suçların altında psikolojik bozuklukların yattığını ileri süren psikopati teorileri ve son olarak suç işlemeye neden olan sosyal gelişim sürecini değerlendiren gelişim teorilerinden oluşmaktadır (Moore, 2011: 235-236).

Kişileri suç işlemeye iten ekonomik, sosyal ve psikolojik birçok risk faktörü mevcuttur. Risk faktörlerinin birçoğu da eğitim ile ilişkilendirilebilir. Eğitim, doğrudan veya dolaylı yoldan kişilerin ailesinin, çevresinin ve büyüdüğü toplumun suç yaklaşımını, yoksulluğunu, gelir seviyesini, çalışma ücretlerini ve hatta kişilerin suç işlemesine neden olan psikolojik faktörleri dahi etkileyebilmektedir. Eğitim ve suç davranışı arasında karmaşık ve çok yönlü bir ilişki mevcuttur.

3. EĞİTİM VE SUÇ İLİŞKİSİ

Toplumsal ve bireysel refahın önemli belirleyicilerinden biri, toplumsal huzurun ne ölçüde sağlanabildiğidir. Toplumsal huzur da toplumdaki suç eğilimi ile ilişkilendirilmektedir. Suç kavramı, genel olarak “toplumda ortak yaşama ters düşen

davranışlar” olarak tanımlanır (Selçuk, 2014: 85). Toplum düzenine aykırı davranışları ifade eden suçlar ve bu davranışlara karşılık gelen yaptırımlar zamana, mekâna, suçun büyüklüğüne, ülkelere ve pek çok değişkene göre farklılık göstermektedir. Günümüzde suçun sınırları kanunla çizilmiş olup cezalandırma yetkisi devlete aittir. Devlet, kanunen uygun görülmeyen davranışları para cezası, hapis cezası ve bunun gibi çeşitli yaptırımlar ile cezalandırmaktadır. Toplum refahının korunmasında çeşitli suçların cezalandırılması ile suç işleme eğilimini düşürmesi etkili olmaktadır. Ancak kişilerin suç işlemelerine neden olan faktörlerin değişmemesi durumunda cezalandırma sistemi, suç oranlarını azaltmada yetersiz kalmaktadır. Suç işleme eğilimine yol açan faktörlerin azaltılması ve suçun önlenmesi; toplum refahını arttırmada cezalandırmaya göre daha etkili bir çözüm olarak değerlendirilmektedir (Yıldız, 2004: 280). Eğitim ve suç ilişkisi, bu noktada ortaya çıkmaktadır. Çünkü bahsedildiği üzere kişileri suç işlemeye iten birçok faktör eğitim ile ilişkilidir.

Eğitimin gündelik yaşama katkılarında biri, bireyler için daha düzenli ve güvenli ortamlar sağlamasıdır. Eğitim olgusu, toplumsal düzeni ve huzuru bozan kişilere bu davranışları çocukluk yaştan itibaren düzeltme imkânı sunar. Bu imkânın bireylere etkin koşullar altında sağlanması, kişilerin suç olarak adlandırılan davranışlardan uzak kalmasına yardımcı olmaktadır. Devletin bireylere sağlayacağı eğitim olanaklarının ve eğitimin kalitesinin artırılması, toplum genelinde suç eğiliminin azalmasına katkı sağlayacaktır.

Literatürde eğitim seviyesi yükseldikçe kişilerin daha az suç işlediğini kanıtlayan birçok çalışma mevcuttur. Freeman (1996) tarafından yapılan araştırmada, ABD’de hapishanelerdeki erkeklerin 2/3’ünün lise eğitimini tamamlayamadığı tespit edilmiştir. Locher ve Moretti (2004), çalışmalarında, eğitimin suç işlemenin ve cezaevinde geçirilen sürelerin fırsat maliyetini arttırdığını ileri sürmektedir. Bir diğer ifadeyle bireyler, suç işleyerek elde edecekleri kazanımları, hapiste geçireceği zamana tercih etmekten kaçınmaktadırlar. Ayrıca çalışmada eğitimin kişileri daha sabırlı yaptığı ve suç işleme ihtimalini düşürdüğü vurgulanmaktadır. Meghir vd. (2012), İsveç’te eğitim alanında yapılan reformların hem bugünkü hem de gelecek neslin suç eğilimi üzerindeki etkilerini değerlendirmektedir. Özellikle bu reformlardan etkilenen babaların eğitim seviyesinin ve buna bağlı olarak gelir düzeyinin artmasıyla birlikte hem kendisinin hem de çocuklarının suç işlemeye daha az meyilli oldukları gözlemlenmiştir. Bell vd. (2016) ise 1980-2010 yılları arasında ABD’deki tutuklu ve hükümlülerin eğitim geçmişlerini inceleyerek zorunlu eğitim süresindeki artışların daha düşük suç oranları ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu sonuçlar, eğitimde politika tercihlerinin toplumdaki suç oranlarına yansıtıldığını kanıtlar niteliktedir.

Eğitimin suç eğilimi üzerindeki etkisi genel olarak suç işleme davranışına neden olan faktörlerin eğitim ile azaltılabileceği varsayımına dayanmaktadır. Eğitimin, toplum düzenine aykırı davranışları engelleme olasılığı; eğitim süresince suç işleme ihtimalini azaltma, eğitim süreci bitiminden itibaren takip eden süreçteki suç eğilimini azaltma olarak iki başlık altında ele alınabilir.

Eğitim ve suç eğilimini ele alan ilk yaklaşım; okulda geçirilen sürelerin, bireylerin suç işlemeye ayrılacak vaktini azalttığını ileri sürerek eğitim süresinin artmasının suç oranlarında azalış ağırladığı temeline dayanır (Machin vd., 2011: 465). Kişilerin okulda geçirdiği zamanlar, suç işlemeye ayrılacak vakitlerin kısıtlanmasına neden olarak eğitim çağındaki kişilerin suç işleme olanağını düşürmektedir. Freeman (1996)’nın çalışmasında liseyi terk eden erkeklerin %12’sinin takip eden yılda hapse girmiş olması, eğitim süresince kişilerin suç işleme ihtimalinin azaldığı teorisini desteklemektedir. Eğitim sürecinin kişilerin suç işleme eğilimini azalttığını ileri süren diğer bir teori de bireylere verilen eğitimin onları belirli bir bilinç seviyesine getireceği beklentisine dayanır. Eğitim ile kişilere, onları suç işlemeye iten ‘sorun çözümü’ arayışında hukuksal ve insancıl bir yol benimsetilebilir (Kızmaz, 2004: 294). Eğitim sayesinde bireyler, hangi fiillerin suç teşkil ettiğini öğrenerek daha bilinçli ve çözüm odaklı hareket etmekte ve böylece toplumda genel olarak suç işleme eğilimi azalmaktadır.

Eğitim ile suç ilişkisini eğitim sürecinin bitiminden itibaren değerlendiren diğer yaklaşımlar, bireylerin öğrenim düzeyinin artması sonucu iş bulma ve para kazanma ihtimalinin yükselmesi ile ilişkilendirmektedir. Eğitim seviyesinin yükselmesi, kişilerin çalışma hayatında daha iyi bir konuma gelmesi ve bu kişileri daha yüksek gelire ulaştırması sonucunda suç işleme eğilimini düşürür. Bu düşüş, kişilerin suçun fırsat maliyetlerine göre hareket etmesi koşulunda gerçekleşir (Williams ve Sickles, 2002: 504).

Suç davranışının ortaya çıkmasında ve yaygınlaşmasında psikolojik, çevresel ve ekonomik birçok risk faktörünün etkisi vardır. Risk faktörlerinden önemli bir kısmı da eğitim seviyesi ile ilişkilendirilmektedir. Bu nedenle eğitim seviyesi yüksek toplumların özelliklerinden biri düşük suç oranlarıdır. PISA sıralaması en yüksek ülkelerden Finlandiya, İrlanda, Hong Kong, Singapur, Yeni Zelanda, Estonya, Japonya ve Avusturya’nın dünyanın en güvenli ülkeleri arasında yer alması da eğitimin toplum güvenliği üzerindeki olumlu etkilerini göstermektedir. Aynı ilişkiyi güven seviyesi ve eğitim sıralaması en düşük ülkeler arasında yer alan Filipinler, Lübnan, Tayland, Kolombiya ve Meksika’da da görmek mümkündür (World Bank, 2019).

Bireylerin almış oldukları eğitimler, toplumsal düzenin oluşmasında ve iyileştirilmesinde temel adımlardır. Eğitim ile topluma kazandırılmak istenen özellikler, eğitim sürecinin planlanması, eğitimin kanuni zorunluluğu gibi birçok değişken ülkelere göre farklılaşmaktadır. Ülkeler özelinde değişiklik gösteren ve toplum yapısı üzerinde farklı sonuçları olan diğer bir faktör kamu eğitim harcamalarıdır. Eğitime yapılan kamu harcamalarının miktarı ve bu harcamaların eğitim seviyesinin yükselmesi noktasında etkin sonuçlar sağlayacak şekilde planlanarak uygulamaya konulması, eğitim seviyesinin toplum düzeni üzerinde yaratacağı etkilerin önemli belirleyicileridir.

4. EĞİTİM HARCAMALARI İLE SUÇ ORANLARI İLİŞKİSİNİ AÇIKLAYAN LİTERATÜR TARAMASI

Eğitim seviyesinin toplumdaki suç oranları ile ilişkisini ele alan geniş bir literatür mevcuttur. Buna rağmen kamu eğitim harcamaları ile suç ilişkisini değerlendiren çalışmalar sınırlı sayıdadır. Aşağıda bu konuyu ele alan ülke çalışmalarından bazıları kısaca özetlenmektedir.

Locher (2010), eğitimin suç oranı üzerindeki etkilerini incelediği çalışmasında; eğitim politikaları ve suç oranları arasındaki ilişkiyi, beşeri sermayeye yapılan yatırımlara dayalı ekonomik bir perspektiften incelemiştir. Çalışma, okullardaki eğitim kalitesinin geliştirilmesinin ve çocuklara verilen eğitimin başarısının artırılmasının, yetişkinlerde suç oranlarında azalma sağlayabileceğini; bunun yanında çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerini destekleyen okul programlarıyla (bkz. Perry Preschool, Head Start) özellikle düşük beceriye sahip çocuk ve ergenlerin iş eğitimi programları ile işgücü piyasasına kazandırılarak bu kişilerin suç işleme ihtimallerinin azaltılabileceğini göstermektedir (Locher, 2010: 505).

Marchin vd. (2011), İngiltere ve Galler'de zorunlu eğitim sürecinden ayrılma yaşını değiştiren yasa değişikliği ile suç oranları arasındaki ilişkiyi süresiz-regresyon yöntemi kullanarak analiz etmiş, eğitim politikalarında yapılan değişikliklerin suçu azaltma potansiyelini değerlendirmiştir. Çalışmada, General Household Survey (GHS) ve Offenders Index Database (OID)'den alınan 1972-1996 yılları arasında 18-40 yaş aralığındaki kişilerin verileri kullanılmıştır. Analiz sonuçları, kamu tarafından beşeri sermaye ve eğitime yapılan yatırımların kişilerin yetenek ve beceri seviyelerini yükselterek uzun vadede suç oranlarını azaltmada etkili olduğunu göstermektedir. Çalışmada, eğitim kalitesinin iyileştirilmesi, suçlular ve potansiyel suçlular üzerinde kullanılabilecek önemli bir politika olarak değerlendirilmiştir (Marchin vd., 2011: 479).

Berrittella (2018), Avrupa Birliğinde kamu harcamalarının organize suçlar üzerindeki etkilerini araştırmak amacıyla World Economic Forum (WEF) üyesi 28 ülkenin 2009-2014 döneminde organize suçlara ilişkin verilerini, panel veri yöntemi kullanarak analiz etmiştir. Sonuçlar, kamu eğitim harcamalarının yalnızca beşeri sermayenin üretkenliğinin artırılmasıyla doğrudan ekonomik büyümeye fayda sağlamadığını göstermektedir. Öte yandan çalışma, kamu eğitim harcamalarının, eğitim seviyesini artırmak suretiyle ahlak ve yasalara uyma noktasında toplum davranışları üzerinde iyileştirici etkileri olduğunu da ortaya koymaktadır (Berrittella, 2018: 134).

Atems ve Blankenau (2021), ABD'nin 50 eyaleti ve Washington DC'nin 1960-2019 yılları arasındaki suç oranları ile yerel eğitim harcamaları verilerini Yapısal VAR modeliyle analiz etmiştir. Analiz sonuçları, yerel eğitim harcamalarının iki suç türü üzerinde de önemli ve kalıcı etkisi olduğunu göstermektedir. Şiddet suçları, eğitim harcamalarındaki artıştan gecikmeli ve artan şekilde etkilenmektedir. Eğitim harcamalarında yapılan değişikliğin şiddet suçlarına etkisi ilk yıllarda sifıra yakın iken takip eden yıllarda artmaya başlamaktadır. Öte yandan eğitim harcamalarının mülkiyet suçlarına etkisi şiddet suçlarına kıyasla daha hızlı gerçekleşmektedir. Bu hızlı etkileşim, eğitim ve mülkiyet suçları arasındaki sıkı ilişkiyi kanıtlar niteliktedir. Eğitim harcamalarının şiddet ve mülkiyet suçları üzerindeki etkisi kalıcıdır (Atems vd Blankenau, 2021: 3).

Yavuz ve Susam (2022), Türkiye'nin de içerisinde bulunduğu 17 OECD ülkesinin 2011-2016 yılları arasında hırsızlık suçu verisi ile öğrenci başına yapılan yıllık kamu eğitim harcama tutarını Sperman korelasyon analizi ile değerlendirmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuca göre öğrenci başına yapılan yıllık kamu eğitim harcaması ile hırsızlık suçundan hükümlü kişi sayıları arasında anlamlı ve negatif bir ilişki mevcuttur.

Eğitim ve suç ilişkisini kamu eğitim harcamaları perspektifinden değerlendiren sınırlı sayıda çalışmaları, kamu eğitim harcamalarının suç oranları üzerinde etkili olabileceğini göstermektedir. Ancak bu etki, eğitim harcamalarının sosyal düzene olumlu yansımaları ile ilişkilidir. Bu bağlamda çalışmada kamu eğitim harcamalarının suç oranları üzerindeki etkisi incelenmektedir.

5. VERİ SETİ VE EKONOMETRİK MODEL

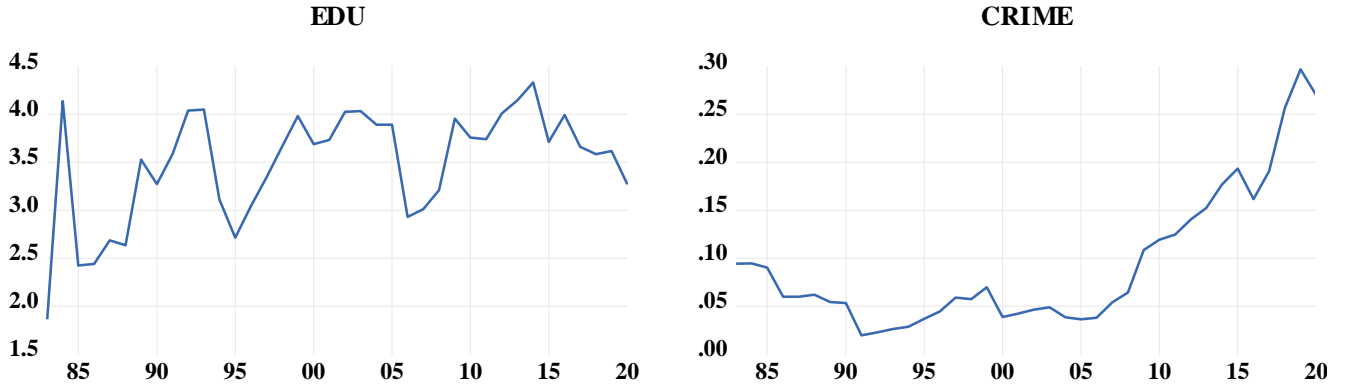
Kamu eğitim harcamalarının suç oranları üzerindeki etkisinin araştırıldığı bu çalışmada iki temel değişken kullanılmaktadır. Bağımsız değişken kamu eğitim harcamaları (EDU), bağımlı değişken ise suç oranları (CRIME) olarak belirlenmiştir. EDU değişkenine ait zaman serisi Maliye ve Gümrük Bakanlığı (1988; 1990), Maliye Bakanlığı (1996a; 1996b; 1998; 1999; 2000; 2005; 2006; 2012) ile Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2020) bütçe gerekçelerinden Türk lirası olarak elde edilmiştir. Daha sonrasında ise bu tutarlar, enflasyonun etkisinden arındırılmak amacıyla Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2021)'nden elde edilen milli gelir verilerine oranlanmıştır. CRIME değişkenine ait zaman serisi ise Adalet Bakanlığı ve Türkiye İstatistik Kurumu (2022a) verilerinden ulaşılan hükümlü sayılarının, Türkiye İstatistik Kurumu (2022b) kaynağından ulaşılan toplam nüfusa oranlanmasıyla elde edilmiştir. Çalışmaya mümkün olan en eski dönem verilerinin dâhil edilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda çalışmada 1983-2020 dönemi verileri kullanılmıştır.

Tablo 1. Serilere İlişkin Özet İstatistikler

	EDU	CRIME
Ortalama	3,492499	0,092922
En Büyük	4,332931	0,296916
En Küçük	1,861326	0,019707
Standart Sapma	0,578535	0,07232
Çarpıklık	-0,899239	1,351525
Basıklık	3,139429	3,941521
Jarque-Berra	5,152112	12,97216
Olasılık Değeri	0,076073	0,001525
Gözlem Sayısı	38	38

Tablo 1’de serilere ilişkin özet istatistiklere yer verilmiştir. Bu istatistiklere bakıldığında, Türkiye’de 1983-2020 dönemi içerisinde kamu eğitim harcamalarının milli hâsıla içindeki payının ortalama 3,49 olarak gerçekleştiği görülmektedir. Bu pay en yüksek yaklaşık 4,34 olarak 2014 yılında gerçekleşirken, en düşük ise 1,86 ile 1983 yılında gerçekleşmiştir. Öte yandan standart sapmasına bakıldığında ise bu değer yaklaşık 0,58 olduğu, böylece EDU serisinin çok değişken olmadığı ve ortalamaya yakın yerlerde dağıldığı söylenebilmektedir. Hükümlü sayısının nüfus içindeki payına bakıldığında ise Türkiye’de 1983-2020 dönemi içerisinde ortalama 0,09 olarak gerçekleştiği görülmektedir. Bu pay en yüksek yaklaşık 0,30 olarak 2019 yılında gerçekleşirken, en düşük ise 0,02 ile 1991 yılında gerçekleşmiştir. Öte yandan standart sapmasına bakıldığında ise bu değer yaklaşık 0,07 olduğu, böylece CRIME serisinin de pek değişken olmadığı ve ortalamaya yakın yerlerde dağıldığı söylenebilmektedir. Her iki serinin çarpıklık değerlerine bakıldığında ise EDU serisinin hafif sola, CRIME serisinin ise hafif sağa çarpık yapıda olduğu görülmektedir. Basıklık değerlerine bakıldığında ise iki serinin de normal dağılıma göre sivri bir yapıda olduğu anlaşılmaktadır. Serilerin normal dağılım gösterip göstermediğinin anlaşılması için yapılan Jarque-Berra testi sonuçlarına göre ise EDU serisinin normal dağılım gösterdiği, ancak Jarque-Berra testi olasılık değerinin 0,05’ten küçük olduğundan dolayı CRIME serisinin ise normal dağılım göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak her iki serinin de 38 gözlemden oluştuğu görülmektedir.

Grafik 2. Serilerin Zaman İçindeki Görünümü

Grafik 2’de EDU ve CRIME serilerinin zaman içindeki görünümüne yer verilmiştir. Buna göre, EDU serisinin inişli-çıkışlı bir yapıda olduğu, buna rağmen CRIME serisinin ise artan trende sahip olduğu görülmektedir. 1983-2020 dönemi için düşünüldüğünde Türkiye’nin birçok önemli yapısal kırılmalar yaşadığı bilinmektedir. 1989, 1994, 1998, 2000-2001, 2008-2009 ekonomik krizleri bunlardan bazılarıdır. Kriz dönemlerinde genellikle kamu harcamalarının kısılması dolayısıyla yaşanan yapısal değişikliklerin, EDU serisinin istikrarsızlığında rol oynadığı düşünülmektedir. Bu noktada, yapılacak analizde bu gibi yapısal değişimlerin dikkate alınması sonuçların güvenilirliği için de önem arz etmektedir.

Gallant, yumuşak ve ani yapısal değişikliklerin yakalanabilmesi ve modele dahil edilebilmesi için Esnek Fourier Formu’nun bir varyantına dayanan Fourier yaklaşımını önermiştir. Böylece, yapısal değişimlerin sayısı, tarihi ve biçimi hakkında ön bilgi sahibi olmaya gerek kalmadan bu değişimlerin modele dahil edilebilmesi mümkün hale gelmiştir (Nazlıoğlu vd., 2016: 172). Bu sebeple, çalışmada Fourier fonksiyonunun dahil edildiği ekonometrik yöntemin kullanılması uygun görülmüştür.

Kamu eğitim harcamalarının suç oranları üzerindeki etkisini test edebilmek için bu çalışmada Denklem 1’deki model dikkate alınmaktadır.

$$CRIME_t = \alpha_0 + \alpha_1 EDU_t + \varepsilon_t \quad (1)$$

Eşbütünleşme tekniklerinin ortak özelliği, zaman serilerinin aynı dereceden entegre olması (tüm değişkenlerin $I(1)$ olması) temeline dayanmaktadır. Engle-Granger yönteminde $I(1)$ olan serilerden elde edilen en küçük kareler tahmin denkleminin kalıntıları üzerinden eşbütünleşme ilişkisi test edilirken; Johansen yaklaşımında da yine $I(1)$ olan seriler arasındaki vektörel eşbütünleşme ilişkisi test edilmektedir. Pesaran, Shin ve Smith ise çalışmalarında serilerin $I(0)$ ya da $I(1)$ olması durumunda da sağlam sonuçlar verebilen Otoregresif Dağıtılmış Gecikme (ARDL) modelini önermişlerdir (Mert ve Çağlar, 2019: 279). Denklem 1'deki ilişki ARDL sınır testi ile sınanacaktır. Bu amaçla, ARDL sınır testi denklemi aşağıdaki gibi ifade edilebilir:

$$\Delta CRIME_t = \beta_0 + \beta_1 CRIME_{t-1} + \beta_2 EDU_{t-1} + \sum_{i=1}^{p-1} \varphi'_i \Delta CRIME_{t-i} + \sum_{i=1}^{p-1} \delta'_i \Delta EDU_{t-i} + e_t \quad (2)$$

Denklem 2'de yer alan Δ ifadesi birinci fark operatörünü, p ifadesi gecikme uzunluğunu, φ_i ifadesi bağımlı değişkenin gecikmeli değerlerinin katsayısını, δ_i ifadesi bağımsız değişkenin gecikmeli değerlerinin katsayısını, e_t ifadesi sıfır ortalamalı ve sonlu varyanslı bağımsız, özdeş olarak dağıtılmış hata terimini göstermektedir. Ayrıca, uygun gecikme uzunluğu Akaike bilgi kriterlerine göre seçilmiştir.

Yılancı vd. (2020: 6), yapısal kırılmaların da modele dahil edilmesini sağlayabilmek için Denklem 2'de gösterilen ARDL modelini Fourier fonksiyonuyla güçlendirmişlerdir. Buna göre Fourier ile genişletilmiş ARDL modeli aşağıdaki gibi ifade edilebilmektedir:

$$\Delta CRIME_t = \beta_0 + \gamma_1 \sin\left(\frac{2\pi kt}{T}\right) + \gamma_2 \cos\left(\frac{2\pi kt}{T}\right) + \beta_1 CRIME_{t-1} + \beta_2 EDU_{t-1} + \sum_{i=1}^{p-1} \varphi'_i \Delta CRIME_{t-i} + \sum_{i=1}^{p-1} \delta'_i \Delta EDU_{t-i} + e_t \quad (3)$$

Denklem 2'dekinden farklı olarak Denklem 3'te yer alan k ifadesi frekans değerini, t ifadesi trendi, T ifadesi örneklem boyutunu, π ifadesi 3,1416 değerini göstermektedir. Ayrıca, k değeri 0,1'den 5'e kadar değer alabilmektedir. Bu sebeple, Yılancı vd. (2020) tarafından önerilen ve kritik değerlerin tamamı bootstrap simülasyonu ile tahmin edilen bu yöntem, Kesirli Frekanslı Fourier ARDL sınır testi olarak ifade edilmektedir.

6. BULGULAR

Test yönteminin doğru bir şekilde seçilebilmesi adına serilerin birim kök içerip içermediklerinin bilinmesi önem taşımaktadır. Bu nedenle, öncelikle serilerin durağanlığı sınanacaktır. Tablo 2'de EDU ve CRIME serilerinin durağanlığına ilişkin Augmented Dickey-Fuller (ADF) ve Phillips-Perron (PP) birim kök testi bulguları gösterilmektedir.

Tablo 2. Serilerin Durağanlığına İlişkin Birim Kök Testi Bulguları

Test	Seri	Sabitli Model		Sabitli ve Trendli Model	
		Test İstatistiği	%5 için Kritik Değer	Test İstatistiği	%5 için Kritik Değer
ADF	EDU	-4.7267***	-2.9434	-4.9891***	-3.5366
	CRIME	1.0195	-2.9434	-1.0462	-3.5366
	Δ CRIME	-4.5565***	-2.9458	-5.9570***	-3.5442
PP	EDU	-4.7267***	-2.9434	-5.0836***	-3.5366
	CRIME	1.0352	-2.9434	-0.3062	-3.5366
	Δ CRIME	-4.5024***	-2.9458	-9.3254***	-3.5403

Not: *** ve ** sırasıyla %1 ve %5 önem düzeyini ifade eder.

Tablo 2’ye bakıldığında EDU serisinin hem sabitli model için hem de sabitli ve trendli model için ADF ve PP test istatistiğinin kritik değerlerden küçük olduğu, dolayısıyla boş hipotezin reddedilerek serinin durağan yapıda olduğu görülmektedir. Ancak, CRIME serisi için aynı şeyi söylemek mümkün değildir. CRIME serisine bakıldığında her iki modele göre de ADF ve PP test istatistiklerinin kritik değerlerden büyük olduğu ve durağan yapıda olmadığı söylenebilmektedir. Bu sebeple, CRIME serisinin farkı alınarak test tekrarlanmış ve her iki modelde de ADF ve PP test istatistiklerinin kritik değerden düşük olduğu anlaşılmıştır. Böylece, Δ CRIME serisinin durağan yapıda olduğu söylenebilmektedir. Özetle, EDU serisi $I(0)$ iken; CRIME serisi ise $I(1)$ ’dir. Serilerin durağanlık derecelerine bakıldığında, en uygun yöntemin ARDL sınır testi olduğu anlaşılmaktadır. Yılancı vd. (2020) tarafından geliştirilen kesirli frekanslı Fourier ARDL sınır testi bulguları Tablo 3’te gösterilmektedir.

Tablo 3. Kesirli Frekanslı Fourier ARDL Sınır Testi Bulguları

Bağımlı Değişken:	CRIME	Optimum Frekans:	0,10	
Bağımsız Değişken:	EDU	Min. AIC:	-5,2124	
Test İstatistikleri	Bootstrap Kritik Değerleri			
		%1	%5	%10
F_A	0.2011	6.9675	4.4408	3.2581
t	-0.3158	-3.2935	-2.4475	-1.9962
F_B	-0.6285	2.7434	1.9920	1.5908

Tablo 3’te EDU serisi ile CRIME serisi arasındaki eşbütünlüşme ilişkisine yönelik sınır testi bulguları verilmiştir. Bootstrap kritik değerleri 5.000 replikasyona dayanmaktadır. Ulaşılan sonuçlara göre, F_A istatistiği 0,20 olarak, t istatistiği -0.31 olarak ve F_B istatistiği -0,62 olarak hesaplanmıştır. Bu istatistikler, bootstrap simülasyonu ile tahmin edilen kritik değerlerden mutlak değerce küçük olduğundan EDU serisi ile CRIME serisi arasında eşbütünlüşme ilişkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

7. SONUÇ

Toplumların ilerleyişinin ayrılmaz bir parçası olan eğitim hizmetinin topluma sunulması devletin temel görevleri arasında yer almaktadır. Eğitimin devletin öncelikli görevleri arasında yer almasının başlıca nedenleri; önemli bir harcama kalemini oluşturması, toplumun genelini kapsayan uzun dönemli şekilde planlanma gereklilikleri bulunması ve eğitimin faydasının toplumun tümüne yayılmasıyla toplum geleceğinin inşa edilmesine katkı sağlaması şeklinde ifade edilebilir.

Eğitim hizmetinin sunulması için yapılan harcamalar, devlet bütçelerinin önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Kamu eğitim harcamaları, ülkelerin eğitime olan yaklaşımını yansıtan önemli bir göstergedir. Ancak, kamu eğitim harcamalarının miktarı, toplumların eğitim seviyesini doğrudan belirlememektedir. Kamu eğitim harcamaları ancak eğitimin kalitesine ve istikrarına sağladığı faydalar doğrultusunda eğitim seviyesinin yükselmesine ve toplumun gelişmesine olanak sağlamaktadır.

Eğitim seviyesinin yükselmesinin kişilerin suç eğilimini azaltması; okulda geçirilen sürelerde kişilerin suç işleme imkânını azaltması, kişilerin eğitim ile belirli bir toplumsal, ahlaki ve hukuki bilinç seviyesine sahip olması, eğitim seviyesinin yükselmesi ile kişilerin iş bulma, çalışma ve para kazanma ihtimalinin yükselmesi ile özellikle maddi suçların önlenmesi şeklinde özetlenebilir. Literatürde eğitim seviyesinin yükselmesiyle toplumdaki suç eğiliminin azaldığını kanıtlayan pek çok çalışma mevcuttur. Ancak kamu eğitim harcamalarının suç eğilimi üzerindeki etkilerini değerlendiren çalışmalar oldukça sınırlıdır. Kamu eğitim harcamaları ile suç eğilimi ilişkisini değerlendiren çalışmalar genellikle eğitim harcamalarının eğitim seviyesini yükseltmesi yoluyla suç oranlarının azaltılabileceğini göstermektedir.

Çalışmada, Türkiye’de kamu eğitim harcamalarının suç oranları üzerindeki etkisi incelenmiştir. Bu doğrultuda, 1983-2020 dönemine ait kamu eğitim harcamalarının milli gelire oranı ile suç oranını göstermek üzere hükümlü sayılarının nüfusa oranı arasındaki ilişki, kesirli frekanslı Fourier ARDL sınır testiyle analiz edilmiştir. Analiz sonucunda, Türkiye’de kamu eğitim harcamalarının suç oranları üzerinde etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kamu eğitim harcamalarının eğitimin niteliğine ve istikrarına katkı yaptığı ölçüde toplum refahını artırması beklenmektedir. Bu nedenle yapılan her kamu eğitim harcaması pozitif dışsallık yaratmayabilir. Eğitim harcamalarının belirli bir amaca yönelik olarak planlanması ve kamu bütçelerinin bu amaca yönelik olarak ölçülebilir hedefler doğrultusunda hazırlanması oldukça önem arz etmektedir. Bu doğrultuda gerçekleştirilen kamu eğitim harcamalarının belirlenen amaç ve hedeflere ne ölçüde ulaştığı, harcamanın etkinliğinin ölçülmesi açısından da gereklidir. Dolayısıyla eğitimin niteliğinde suç oranlarında azalma sağlanacak şekilde bir iyileştirme yapılması durumunda eğitimin toplumsal refahın artırılmasına katkı sunması sağlanabilecektir.

KAYNAKÇA

- AÇIKGÖZ, R. (2015). “Yoksulluk ve Suç: Doğrusal Olmayan Bir İlişki”. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(1): 251-265.
- ATEMS, B. & BLANKENAU, W. (2021). “The ‘Time-Release’, Crime-Reducing effects of Education Spending”. *Economic Letters*, 209: 1-5.
- BELL, B. & COSTA, R. & MACHIN, S. (2016). “Crime, Compulsory Schooling Laws and Education”. *Economics of Education Review*, 54: 214-226. <https://doi.org/10.1016/j.econedurev.2015.09.007>
- BERRITTELLA, M. (2018). “Organized Crime and Public Spending: a Panel Data Analysis”. *Economics of Governance*, 19: 119–140. <https://doi.org/10.1007/s10101-018-0206-3>
- BÜYÜKDÜVENÇİ, S. (2019). “Yaşamboyu Eğitim, Felsefesi Üzerine”. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 16(2): 225-242. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000984
- ÇÖTOK, N.A. (2006). *Sanayileşme Toplumundan Bilgi Toplumuna Geçiş Sürecinde Eğitim Olgusu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- DİNÇER, M. (2003). “Eğitimin Toplumsal Değişme Sürecindeki Gücü”. *Ege Eğitim Dergisi*, 1(3): 102-112.
- FLEISHER, B. M. (1966). “The Effect of Income on Delinquency”. *The American Economic Review*, 56(2): 118-137.
- FREEMAN, R. B. (1996). “Why Do So Many Young American Men Commit Crimes and What Might We Do About It?”. *Journal of Economic Perspectives*, 10(1): 25-42.
- GÖRGÜLÜ, T. & ÖNTAŞ, Ö. C. (2013). “Hükümlülerin Suç Davranışının Nedenlerine ve Suç Davranışı Risk Faktörlerine İlişkin Düşünceleri”. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 24(2): 59-82.
- GÜNKÖR, C. (2017). “Eğitim ve Kalkınma İlişkisinin İncelenmesi”. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 3(1): 14-32.
- HAZMAN, G. G. & KÜÇÜKİLHAN, M. (2016). “Yarı Kamusal Mal ve Hizmet Olarak Temel Eğitim Hizmetleri: Sorunlar ve Çözüm Önerilerine Bölgesel Bir Bakış”. *Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2(2): 63-80.
- KIZMAZ, Z. (2004). “Öğrenim Düzeyi ve Suç: Suç- Okul İlişkisi Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma”. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2): 291-319.
- LOCHER, L. (2010). “Education and Crime”. *The Economics of Education (Second Edition)*: 109-117. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-815391-8.00009-4>
- LOCHER, L. & MORETTI, E. (2004). “The Effect of Education on Crime: Evidence from Prison Inmates, Arrests, and Self-Reports”. *The American Economic Review*, 94(1): 155-189.
- MACHIN, S. & MARIE, O. & VUJIC, S. (2011). “The Crime Reducing Effect of Education”. *The Economic Journal*, 121: 463-484. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0297.2011.02430.x>
- MALİYE BAKANLIĞI (1996a). 1996 Mali Yılı Bütçe Gerekçesi. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- MALİYE BAKANLIĞI (1996b). 1997 Mali Yılı Bütçe Gerekçesi. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- MALİYE BAKANLIĞI (1998). 1999 Mali Yılı Bütçe Gerekçesi. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- MALİYE BAKANLIĞI (1999). 2000 Yılı Bütçe Gerekçesi. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- MALİYE BAKANLIĞI (2000). 2001 Yılı Bütçe Gerekçesi. Ankara.
- MALİYE BAKANLIĞI (2005). 2006 Yılı Bütçe Gerekçesi. Ankara: Gurup Matbaacılık A.Ş.
- MALİYE BAKANLIĞI (2006). 2007 Yılı Bütçe Gerekçesi. Ankara: Gurup Matbaacılık A.Ş.
- MALİYE BAKANLIĞI (2012). 2013 Yılı Bütçe Gerekçesi. https://sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/04/2013-ButceGerekcesi_2013.pdf, 15.05.2022
- MALİYE ve GÜMRÜK BAKANLIĞI (1988). 1988 Mali Yılı Bütçe Gerekçesi. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- MALİYE ve GÜMRÜK BAKANLIĞI (1990). 1991 Mali Yılı Bütçe Gerekçesi. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

- MEGHIR, C. & PALME, M. & SCHNABEL, M. (2012). “The Effect of Education Policy on Crime: An Intergenerational Perspective”. NBER Working Paper Series, 18145: 1-57.
- MERT, M. & ÇAĞLAR, A. E. (2019). EvIEWS ve Gauss Uygulamalı Zaman Serileri Analizi. Ankara: Detay Yayıncılık.
- MOORE, M. (2011). “Psychological Theories of Crime and Delinquency”. Journal of Human Behavior in the Social Environment, 21: 226–239.
- NAZLIOĞLU, Ş. & GÖRMÜŞ, N. A. & SOYTAŞ, U. (2016). Oil Prices and Real Estate Investment Trusts (REITs): Gradual-shift Causality and Volatility Transmission Analysis. Energy Economics, 60: 168-175.
- OECD (2019). PISA 2018 Insights and Interpretations. <https://www.oecd.org/pisa/publications/pisa-2018-results.htm>, 05.06.2022
- OECD (2022). “Public spending on education, Primary to tertiary, % of GDP”. <https://data.oecd.org/chart/6P9M>, 05.06.2022
- ÖZTEKİN, A. (2016). “Devletin Asli ve Sürekli Görevleri (Temel Kamu Hizmetleri) ve Özellikleri”. Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi, (30), s. 10-19.
- ÖZTÜRK, A. & KALAYCI, S. & KORKMAZ, N. (2017). “Türkiye’de Eğitim Harcamalarının İktisadi Büyümeye Etkisi: Ekonometrik Bir Analiz”. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 5(7): 17-29.
- SELÇUK, S. (2014). Suç, Suçun Öz Nitelikleri ve Tanımı. Prof. Dr. Feridun Yenisey’e Armağan içinde (s. 85-106) İstanbul: Beta Yayınevi.
- SMITH, E. E. T. & WILSON, S. J. & LIPSEY, M. W. (2012). Risk Factor and Crime. Cullen, F. T. ve Wilcox, P. (Ed.), The Oxford Handbook of Criminological Theory in (s. 89-111). https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=5FlpAgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA89&dq=crime+factors&ots=VZxuZN5rWK&sig=m1JGaOjvMHC7RGG7NedCmF1A3fo&redir_esc=y#v=onepage&q=crime%20factors&f=false, 07.06.2022
- STRATEJİ ve BÜTÇE BAŞKANLIĞI (2020). 2021 Yılı Bütçe Gerekçesi. Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre Bütçe Giderleri. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2021/02/2021_Yili_Butce_Gerekcesi.pdf, 15.05.2022
- STRATEJİ ve BÜTÇE BAŞKANLIĞI (2021a). Ekonomik ve Sosyal Göstergeler. <https://www.sbb.gov.tr/ekonomik-ve-sosyal-gostergeler/>, 15.05.2022
- TAŞCI, F. (2022). Sosyal/ Toplumsal Refah. Sosyal Bilimler Ansiklopedisi. https://ansiklopedi.tubitak.gov.tr/ansiklopedi/sosyal_toplumsal_refah, 17.06.2022
- TUNCA, H. (2019). “ Suçun Sosyo-ekonomik Belirleyicileri: Panel Veri Analizi”. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 8 (4): 2767-2784.
- TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU (2022a). Ceza İnfaz Kurumu İstatistikleri. <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=adalet-ve-secim-110>, 15.05.2022
- TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU (2022b). Nüfus Projeksiyonları ve Tahminleri, Yıl Ortası Nüfus. <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Nufus-ve-Demografi-109>, 15.05.2022
- WILLIAMS, T. & SICKLES, R. C. (2002). “An Analysis of the Crime as Work Model: Evidence from the 1958 Philadelphia Birth Cohort Study”. The Journal of Human Resources, 37(3): 479-509.
- WORLD BANK (2019). WEF Safety and Security Pillar, 1-7 (best). https://tdata360.worldbank.org/indicators/tour.safety?country=BRA&indicator=3536&viz=line_chart&years=2015,2019, 19.05.2022
- YAVUZ, E. & SUSAM, N. (2022). “Eğitim ve Suç İlişkisi: OECD Ülkelerinde Ortaöğretim Eğitim Harcamaları ve Hırsızlık Suçları Arasında Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme”. Sosyoekonomi, 30(52): 257-282. <http://doi.org/10.17233/sosyoekonomi.2022.02.14>
- YILANCI, V. & BOZOKLU, S. & GÖRÜŞ, M. Ş. (2020). Are BRICS Countries Pollution Havens? Evidence from a Bootstrap ARDL Bounds Testing Approach with a Fourier Function. Sustainable Cities and Society, 55: 102035. <https://doi.org/10.1016/j.scs.2020.102035>
- YILDIZ, O. & YILDIZ, T. (2016). “Türkiye Cumhuriyeti Eğitim Politikaları”. Journal of Research in Education and Society, 3(1): 24-42.
- YILDIZ, R. & OCAL, O. & YILDIRIM, E. (2013). “The Effects of Unemployment, Income and Education on Crime: Evidence from Individual Data”. International Journal of Economic Perspectives, 7(2): 32-40.
- YILDIZ, Z. (2004). “Eğitim Düzeyi ile Suç Türü Arasındaki İlişkinin Araştırılması”. Kuram ve Uygulamalarla Eğitim Yöntemi, 38: 278-291.